

ПРИОРИТЕТИ НА КОМИСИЯ ЗА ЗАЩИТА НА КОНКУРЕНЦИЯТА ПРЕЗ 2025 ГОДИНА ПРИ ОБРАЗУВАНЕ НА ПРОИЗВОДСТВА ПО ГЛАВА ДЕВЕТА И ГЛАВА ДВАНАДЕСЕТА ОТ ЗАКОНА ЗА ЗАЩИТА НА КОНКУРЕНЦИЯТА

В контекста на динамичната социално-икономическа и политическа обстановка правоприлагането в областта на конкуренцията е важен инструмент за развитие на икономиката и укрепването на вътрешния пазар като най-висша ценност на европейската интеграция. Бизнесът и потребителите се нуждаят от конкурентни цени, разнообразие и иновации, а конкурентното право трябва да се адаптира, за да отговори адекватно на бързо променящата се икономическа реалност.

За да е в състояние да предоставя ефективни средства за противодействие на пазарни аномалии, Комисията следва да може да разпределя целесъобразно ресурсите си, така че да отговаря адекватно на нуждите на обществото във всеки един момент. Поради това Комисията определя ежегодно своите приоритети при правоприлагането.

Списъкът с приоритети в дейността на Комисията не е изчерпателен и включването на даден сектор не означава непременно, че Комисията ще предприема активни действия по правоприлагане в него. Приоритизирането на секторите означава, че Комисията, съобразно ресурсите си, ще се съсредоточи по-специално върху определени сектори, когато изпълнява функциите си, включително чрез наблюдение на пазара по своя собствена инициатива, разглеждане на сигнали, започване на административнопроизводствени действия и пазарни проучвания и продължаване на текущите действия по правоприлагане. Същевременно, отсъствието на някой сектор от списъка не означава, че Комисията няма да извършва проучвания за установяване наличието на нарушения в рамките на съответния сектор.

Приоритети на Комисия за защита на конкуренцията през 2025 година при образуване на производства по Глава девета от Закона за защита на конкуренцията

През 2025 г. Комисията за защита на конкуренцията (КЗК, Комисията) ще запази фокуса на антитръстовата си дейност върху защитата, гарантирането, и насърчаването на ефективен конкурентен процес в публичния и частния сектор, в светлината на принципите на функциониране на устойчива пазарна икономика и свободна стопанска инициатива. Изпълнявайки тази задача и в унисон със зададената актуална посока за реформа на европейските политики за развитие на конкурентоспособността на ЕС¹ в светлината на динамично трансформиращите се икономически процеси², действията на Комисията подкрепят икономическия растеж, инвестициите, иновациите и конкурентоспособността на българската икономика, което се отразява в подобряване на качеството и цената на наличните стоки и услуги и укрепването на вътрешния пазар, като най-висша ценност на европейската интеграция. По този начин се постига и основната мисия на националния орган по конкуренция, а именно да осигури условия, в които пазарите да доставят повече ползи за потребителите, бизнеса и обществото като цяло.

С цел да се осигури ефективно използване на ресурсите на КЗК и насочване на усилията ѝ към установяване, предотвратяване и прекратяване на най-съществените нарушения на конкуренцията, през настоящата година експертният потенциал на Комисията ще продължава да бъде насочен към разкриване на картелите и тръжните манипулации, представляващи едни от най-тежките нарушения на правилата за конкуренция, поради високата им степен на увреждане на пазарните отношения. Основен приоритет в дейността остава проучването и санкционирането на установени форми на злоупотреби с господстващо положение и/или забранени споразумения в секторите със съществено социално-икономическо значение в страната, важни за благосъстоянието на потребителите, като например горива, енергетика, храни, фармация и др. Успоредно с тях КЗК ще фокусира усилията си и върху актуалните и динамично развиващи се пазари и глобални процеси, свързани с трансформацията на страната ни към т.нар. двоен преход - зелен и дигитален (twin green and digital transition)³. Двата трансформационни процеса протичат едновременно и са взаимосвързани: успехът на мерките по зеления преход зависи от това как ще се осъществи дигиталната трансформация и обратното. През последните години европейската антитръстова практика показва, че в тази бързо променяща се пазарна среда възникват нови явления и форми на антитръстови нарушения, което допълнително засилва ролята на Комисията да следи за подобни нарушения на българския пазар и да предприема мерки и гаранции за насърчаване на конкурентния процес.

¹ Като например "Докладът "Драги" (Draghi Report) или т.нар. „Доклад за бъдещето на конкурентоспособността на ЕС“, представен м. септември 2024 г. пред Европейския парламент. Същият представлява ключов стратегически документ, който разглежда основните предизвикателства и възможности пред Европа и нейния индустриален сектор и нуждата от предприемане на конкретни мерки за засилване на конкурентоспособността. Докладът е достъпен на: https://commission.europa.eu/topics/strengthening-european-competitiveness/eu-competitiveness-looking-ahead_en.

Друг важен документ е „Докладът Лета“ (Letta Report "Much More Than a Market" (April 2024)), изготвен от бившия италиански премиер Енрико Лета с цел да открие начини за подкрепа на единния пазар на Европейския съюз (ЕС) и така да засили конкурентоспособността срещу конкурентни икономики като САЩ и Китай. По-специално, Докладът съдържа предложение за въвеждане на единна регулаторна рамка за малките и средни предприятия в ЕС, създаването на „пета свобода“ на движение на знанието и иновациите, осигуряване на устойчив достъп до здравеопазване за всички граждани и др. Същият е достъпен на <https://european-research-area.ec.europa.eu/documents/letta-report-much-more-market-april-2024>.

² Доклад на ЕК „Protecting competition in a changing world - Evidence on the evolution of competition in the EU during the past 25 years“, достъпен на https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2024-06/KD0924494enn_Protecting_competition_in_a_changing_world_staff_report_2024.pdf

³ Терминът е въведен за първи път в рамките на инициативите на Европейският зелен пакт (Зелената сделка), свързана със стратегията на Европейския съюз за превръщането на Европа в първия климатично неутрален континент до 2050 година.

Картели и тръжни манипулации

През настоящата година, в изпълнение на функцията си за защита на обществения интерес, КЗК ще продължи да насочва антитръстовата си дейност към най-вредните за икономиката и благосъстоянието на потребителите форми на антиконкурентно поведение, а именно картелите и тръжните манипулации като тяхна специфична форма. Разкриването и превенцията на тайните споразумения и тръжните манипулации, извършвани от участниците в процедурите за избор на изпълнител по провежданите обществени поръчки, остава основен фокус в дейността на Комисията.

Манипулирането на процедурите за възлагане на обществени поръчки нарушава конкурентния процес между предприятията, като основната цел на този тип поведение е максимизиране на стопанската облага на участниците. От друга страна то води до неефективно разходване на публични средства, влошаване на качеството на публичните услуги и намаляване на иновациите. В интерес на обществото като цяло е да се гарантира рационално, справедливо и прозрачно разпределение на публичния ресурс, на средствата, предоставяни от европейските фондове и програми или предназначени за осъществяване на дейност от обществен интерес. Независимо от формата на тръжните манипулации или от предмета на доставка на обществените поръчки, Комисията ще продължава да следи за постигнати договорки между участниците и ще упражнява активно наблюдение върху осъществяваните процедури за избор на изпълнител.

В резултат на активните действия на Комисията през последните години за повишаване на компетентността на възложителите и другите заинтересовани лица, все повече сигнали за тръжни манипулации постъпват в КЗК. Все по-често възложителите установяват индикатори за манипулиране на провежданите от тях процедури, за което сигнализират Комисията. Резултатът от това сътрудничество е сериозният ръст на образуваните производства и успешно приключени случаи на разкрити картели под формата на тръжни манипулации, които са един нагледен пример за създаденото през последните години успешно и ползотворно взаимодействие с възложителите. Повишената експертиза и подобренията в инструментариума на КЗК за борба с тръжните манипулации, както и ползотворното сътрудничество с Агенцията за обществени поръчки, способстват за разширяване обхвата на събираната информация при внезапни проверки и за усъвършенстване при събирането и обработката ѝ. В тази връзка се проучват възможности за въвеждане на електронен скрининг на офертите, вкл. и чрез изкуствен интелект.

Насърчаването на конкурентни пазари с по-добри цени и повишена икономическа ефективност включва не само разследване и санкциониране на тайните споразумения, но и инициативи за насърчаване и разпространение на добри практики, както и принос в подобряването на правната и регулаторната рамка. В тази връзка през 2025 г. продължава участието на Комисията в проекта на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) и Европейската комисия с наименование „Борба с тръжните манипулации при обществени поръчки: подобряване на съответствието и конкуренцията за обществени поръчки“ чрез организиране и участие в семинари за възложители и други заинтересовани лица. Основна цел на многостранния проект е да повиши информираността на институциите и бизнеса и да подобри координацията между всички участници в процедурите за възлагане на обществени поръчки (възложители, контролните органи, бизнеса) за същността и индикациите на тръжните манипулации. Отделно, Комисията ще продължи да провежда обучения на различни възложители и други лица за предотвратяване и идентифициране на тръжни манипулации в процедурите за обществени поръчки, с цел успешно и ползотворно взаимодействие в борбата срещу тези най-вредни за икономиката нарушения.

Като изключително важна стъпка на Комисията в посока противодействието на тръжните манипулации също така е предприетото актуализиране на Насоките за противодействие срещу тръжните манипулации, започнало през 2024 г., което ще бъде

финализирано през настоящата 2025 г. В тази насока Комисията планира предприемането на различни инициативи по популяризиране на осъвременените Насоки сред възложителите и всички заинтересовани лица.

Приоритетни сектори със съществено социално-икономическо значение:

➤ Енергетика

Енергийният сектор в България остава във фокуса на Комисия за защита на конкуренцията и през 2025 г. като сектор от социално-икономическо значение, особено предвид постоянното увеличаване на цените на природния газ и електроенергията в световен и национален план, за да се гарантира, че пазарите работят по справедлив и прозрачен начин чрез предотвратяване на антиконкурентни практики.

Това е отрасъл с първостепенно значение за растежа и развитието на българската икономика, където през последните години са предприети множество мерки и политики, свързани с енергийната сигурност, енергийната ефективност, дерегулация на електроенергийния и газовия пазар и интегрирането им в общия европейски енергиен пазар. Предвид това, с оглед осигуряването на ефективно функциониране на свободен и конкурентен енергиен пазар, Комисията, в тясно сътрудничество с енергийния регулатор, ще продължава да следи с приоритет за евентуални пазарни манипулации и други нерегламентирани практики, които могат да попаднат освен в обхвата на секторното законодателство, така и в това на антитръстовото законодателство.

С декарбонизацията на енергийните пазари също така се появяват нови предизвикателства пред политиката в областта на конкуренцията, свързани с увеличеното производство на енергия от възобновяемите енергийни източници.

През изминалата година започна изпълнението на програма „Национална инфраструктура за съхранение на електроенергия от възобновяеми източници“ (RESTORE), която е част от Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ). Системите за съхранение на електрическа енергия играят ключова роля за устойчивостта и балансирането на енергийната система, като същевременно имат потенциал да стимулират значителен ръст в производство на електричество, като намаляват разходите и допринасят за ефективното използване на възобновяема енергия. Във връзка с това бяха извършени промени в секторното законодателство, които целят да отстранят възможни пречки за реализирането на проекта, като например предотвратяване на спекулативното запазване на капацитет в мрежите от страна на лица, които нямат реален инвеститорски интерес и целят да блокират достъпа до капацитет за присъединяване към електрическите мрежи.

Предвид гореизложеното, основен приоритет за Комисията ще продължи да бъде постоянният мониторинг на пазара на електроенергия, както и идентифицирането на проблеми при присъединяването на нови генериращи мощности и изграждането на системи за съхранение на енергия към електрическите мрежи. Допълнително, Комисията ще следи за проявни форми на евентуални злоупотреби на пазара, като пряко или косвено налагане на цени, нелоялни търговски условия или дискриминационни практики, които могат да нанесат вреда на участниците на пазара или на потребителите. Това включва и ограничаване на достъпа до производствени или преносни мощности, с цел предотвратяване на конкуренцията на пазарите на електроенергия чрез необосновани откази да се предостави услуга на реални или потенциални клиенти.

Що се отнася до природния газ, Комисията ще продължи да осъществява мониторинг на дейността на основните участници на пазара, като ще бъде особено бдителна по отношение на антиконкурентни практики, които могат да препятстват навлизането на нови участници или разрастването на конкуренти или да способстват за прехвърляне на пазарна сила от един пазарен сегмент на друг.

➤ Горива

Секторът на моторните горива, включващ най-масово използваните в транспорта - автомобилен бензин и газьоли - дизелово гориво, продължава да има приоритетно значение в антитръстовото правоприлагане поради важното им социално-икономическо значение и прекия им ефект върху цялата икономика, включително и върху цените на стоките и услугите, предлагани на българския пазар. През 2025 г. се очаква редица международни фактори да окажат влияние върху логистиката на горивата, която играе важна роля в определянето на ценовата политика на предприятията в сектора.

От 01.01.2025 г. окончателно отпадна дерогацията за България по чл. 3м, параграф 5 от Регламент (ЕС) 833/2014 за внос на суров нефт и нефтопродукти от Русия, което налага рафинерията в Бургас да използва суровина от други източници. Още в края на 2023 г. пазарният лидер в страната обяви, че ще преразгледа присъствието си в България, вкл. като анализира възможностите за продажба на активите в страната. От друга страна, утежнената международна обстановка в региона, вследствие на продължаващата война между Русия и Украйна, и военните действия в Близкия Изток, доведе до изменение на търговските пътища на суровия петрол, като пренасочи търсенето към източници от Северна и Южна Америка и Африка. Въпреки понижението си през втората половина на 2024 г., международните котировки на основните сортове суров нефт се запазиха на относително високи нива, като от края на 2024 г. същите бележат стабилен ръст.

Всички тези фактори биха могли да окажат влияние върху структурата и пазарното поведение на предприятията на пазара на горива в България, поради което е важно Комисията да продължи да приоритизира същия в антитръстовата си дейност. Значение за възстановяване на конкурентната среда в страната има и изпълнението на наложените поведенчески мерки с решенията от 2023 г. за установяване на злоупотреба с господстващо положение, поради което същото ще остане под наблюдението на Комисията и през 2025 г.

➤ Храни

Секторът на производството и търговията с хранителни продукти за поредна година е основен приоритет на Комисията, като през 2024 г. бяха извършени редица анализи и антитръстови проучвания. Изследвани бяха основните фактори, въздействащи върху динамиката на цените на дребно на жизнено важни хранителни стоки. В тази връзка, бе установено че основните ценообразуващи елементи, формиращи крайната продажна цена, са стойността на вложената суровина, цената на електроенергията, горивата, работни заплати, инфлация и други. До голяма степен цените на хранителните стоки, търгувани на стоковите борси и тържища у нас, са в съответствие с цените на световните борсови пазари и България все повече става част от глобалното пазарно пространство, следвайки както положителните, така и негативните тенденции. Установено бе, че ценовите тенденции в страната се базират от една страна на обективни икономически фактори, както и на такива, породени от международната обстановка.

Въпреки това, през 2024 г. Комисията откри някои проблеми в сектора, които бяха оценени в тяхната съвкупност като евентуални пречки за ефективния конкурентен процес на вертикално свързаните пазари.

Предвид горното и предвид социалната значимост на сектора и засиления обществен интерес, Комисията ще продължи да следи поведението на всички участници на взаимосвързаните пазари на производството и търговията с основни хранителни стоки, с оглед предприемане на евентуални действия съобразно правомощията ѝ, които да подпомогнат конкурентния процес и да допринесат за правилното развитие на пазарната среда. В сектори, които се характеризират с определена ценова прозрачност, какъвто е и хранителният, понятието „ценови сигнали“/ „signalling“ обикновено се разбира като едностранен, публичен обмен на информация относно бъдещото пазарно поведение на дадено предприятие, който в зависимост от наличните факти може да

доведе до координиране между конкурентите. Това понятие следва да се разбира в широк смисъл, като включва не само едностранния, публичен обмен на информация относно бъдещите планирани или прогнозни цени или неценово поведение на дадено предприятие, но и например обмен на информация относно бъдещата продукция и търговската стратегия. В тази връзка КЗК регулярно ще следи и публичните изявления на компетентните органи, браншовите организации и участниците на пазара и всички публично достъпни факти и обстоятелства, имащи отношение към прилагането на ЗЗК.

➤ **Фармация**

С оглед трайната ангажираност на Комисията да извършва постоянен мониторинг на сектори от социално - икономическа значимост, КЗК ще продължи да наблюдава и през 2025 г. развитието и динамиката на конкурентната среда в сектор „Фармация“. Фокусът върху този сектор се запазва предвид наблюдаваните и през последната година липси и/или недостиг на някои медикаменти, в т.ч. и животоспасяващи.

Комисията ще следи поведението на участниците в сектора на всяко едно от нивата по веригата на доставка на лекарствени продукти в светлината на динамичните процеси, свързани с лекарственоснабдяването и приетите мерки за преодоляване на недостига и/или липсата на лекарствени продукти в страната. КЗК ще следи за евентуални антиконкурентни практики, които могат да доведат до диспропорции в снабдителния процес или нарушаване на конкуренцията между участниците на отделните нива по дистрибуционната верига, като при необходимост ще предприеме действия, които да подпомогнат конкурентния процес и да допринесат за правилното развитие на пазарната среда, в т.ч. подобряване на условията за паралелен внос на лекарства, улесняване навлизането на пазара и достъпа до генерични лекарствени продукти и др.

Насърчаването на ефективната конкуренция на всяко едно от нивата по веригата на доставка на лекарствени продукти засяга пряко обществения интерес, благосъстоянието на потребителите и обществото като цяло.

Актуални и динамично развиващи се пазари с приоритет за антиръстовата дейност на КЗК :

➤ **Цифрова икономика и електронна търговия**

И през 2025 г. фокусът на КЗК ще продължава да бъде насочен към развитието на цифровите пазари и електронната търговия, предвид динамиката и все по-нарастващото значение на сектора. Това кореспондира с пряката ангажираност на Комисията през последните няколко години за по-задълбочено проучване на конкурентната среда на пазара на електронната търговия с потребителски стоки и услуги на територията на страната, осъществявано в рамките на образувано производство за извършване на секторен анализ. През настоящата година Комисията предстои да формулира оценката си за конкурентната среда в сектора в страната.

На европейско ниво продължава да се наблюдава процес по адаптиране на съществуващата регулаторна рамка към динамично развиващата се цифрова и технологична среда. През изминалата година както Европейската комисия, така и Съдът на ЕС демонстрираха хармонична позиция по отношение на начина, по който следва да се прилагат новите правни инструменти, регулиращи цифровата икономика – Регламента за цифровите пазари и Регламента за цифровите услуги.

Големите доставчици на платформени услуги – т.нар. контролиращи достъпа предприятия (gatekeepers), драстично промениха своето пазарно поведение, за да отговорят на изискванията, заложили с двата инструмента.

Практическото приложение на двата регламента постави въпроси като взаимодействието им с други регулаторни инструменти като Общия регламент относно

защита на данните (GDPR) и приложимостта им в контекста на набиращи скорост нови технологии и комплекси от технологии, като Изкуствения интелект (AI). Именно през 2024 г. влезе в сила регламентът на ЕС в областта на Изкуствения интелект, който е и първият в света опит за въвеждане на регулация в тази динамична технологична среда.

В този контекст, в рамките на 2025 година, Комисията ще продължи да извършва задълбочен мониторинг на дейността на участниците на пазара, в това число и на определените от Европейската Комисия като контролиращи достъпа предприятия, които предоставят платформени услуги и на българските бизнес и крайни ползватели. По този начин Комисията ще допринесе за запазването на цифровите пазари отворени и конкурентни.

➤ Устойчивост

В контекста на бизнеса и политиката, устойчивостта се стреми да предотврати изчерпването на природните или физическите ресурси, така че те да останат на разположение в дългосрочен план. Основна цел на устойчивото развитие е постигане на баланс между социалните и екологичните принципи, като социално оправдано и екологосъобразно икономическо развитие. То обхваща дейности, които подпомагат икономическото, екологичното и социалното (включително труда и правата на човека) развитие. Прилагането на законодателството в областта на конкуренцията допринася за устойчивото развитие, като осигурява ефективна конкуренция, която стимулира иновациите, повишава качеството и избора на продукти, осигурява ефективно разпределение на ресурсите, намалява производствените разходи и по този начин допринася за благосъстоянието на потребителите.

В условията на устойчиво развитие, иновациите, конкуренцията и функционирането на силен и единен пазар имат за цел да стимулират сътрудничеството между предприятията по начини, които са приемливи от икономическа и екологична гледна точка. Ефективното и качествено корпоративно сътрудничество между стопанските субекти допринася за зеления и цифров преход и за насърчаването на стабилността на вътрешния пазар. Изминалите години показаха, че в средносрочен план цялата стопанска дейност ще трябва да бъде по-устойчива. Доказателство за това е влизането в сила през последните две години на Директива на ЕС 2022/2464 за корпоративната устойчивост, което прави изготвянето на доклади за устойчивост задължително за големите компании и Директивата на ЕС 2024/1760 относно дължимата грижа на компаниите във връзка с устойчивостта.

Антитръстовото законодателство е полезен аналитичен инструмент за намиране на оптимален баланс между целите на устойчивостта за поддържане на модерни пазари, които подкрепят ефективността и иновациите, основани на конкуренцията, и които насърчават избора на потребителите. През 2023 г. Европейската Комисия прие нови Насоки относно приложимостта на член 101 от Договора за функционирането на Европейския съюз по отношение на споразуменията за хоризонтално сътрудничество. Отделните решения за производство и потребление могат да имат отрицателни последици върху околната среда, които не се отчитат в достатъчна степен от икономическите оператори или от потребителите, които ги предизвикват. От друга страна дружествата могат да създават погрешно впечатление за въздействието върху околната среда или за ползите от своите продукти или поведение (като например преувеличаване на ползите или изопачаване на фактите, така наречения „greenwashing“). Такава неефективност на пазара може да бъде смекчена или преодоляна чрез публични политики или регулиране (на конкретни сектори); както и чрез предвидените способи в антитръстовото правоприлагане.

➤ Финансови услуги

В условията на динамично развиващ се финансов сектор, КЗК продължава да поставя като приоритет в дейността си ежегодното наблюдение над този пазар в България. Съблюдаването на правилата на конкуренцията в дигитализацията и използването на финтех решения ще създаде условия за поддържането на конкурентна и динамична финансова среда, което ще бъде от полза както за потребителите, така и за бизнеса. Осигуряването на благоприятни конкурентни условия способства за навлизане на нови участници на пазара, повишаване нивото на иновациите и нарастване на конкурентоспособността на доставчиците на финансови услуги. Това ще засили доверието на инвеститорите и потребителите и ще подобри надеждността, обхвата и скоростта на предлаганите финансови услуги. Финтех секторът ще запази тенденцията за сътрудничество с традиционните участници във финансовия сектор в страната, като продължи ефективно да въвежда иновации в предлаганите решения. Платежните нагласи⁴ на потребителите показват, че делът на дигиталните плащания продължава да се увеличава, като банковите карти все още са най-популярният метод, но делът на плащания чрез мобилните приложения нараства за сметка на плащанията в брой и картовите трансакции.

Основната цел на проследяването от КЗК на процесите по предоставяне на финансови услуги е да се гарантира стабилност, прозрачност и справедливост в сектора, което осигурява равни условия за всички участници на пазара и едновременно с това го оставя отворен за новонавлизащи предприятия и потенциални конкуренти. Извършваният мониторинг ще допринесе за стабилна и прозрачна среда, което е основна предпоставка за осъществяване на плавен преход към новата валута, във връзка с който процес Комисията ще следи за евентуално извършвани нарушения по чл.15 и чл. 21 от ЗЗК (респ. чл. 101 и чл. 102 от ДФЕС).

КЗК ще продължи да работи активно за стимулиране на ефективна конкурентна среда, която да подпомага развитието на финансовите услуги, защитавайки интересите на участниците на пазара и благополучието на потребителите, при строго спазване на секторната регулаторна рамка.

➤ **Телекомуникации**

Телекомуникационният сектор има водеща роля за трансформацията на цифровата инфраструктура и услугите, върху които се изгражда цифровата икономика. Икономическият и технологичният прогрес се нуждаят от фиксирани и мобилни мрежи с висок капацитет, за да се разгърне пълният им потенциал. За да се насърчат инвестициите в телекомуникационната инфраструктура и иновациите в сектора, е изключително важно да се гарантира предвидима и нормативно обусловена икономическа и регулаторна среда.

Комисията отчита, че непосредствената близост на телекомуникационния сектор до потребителите го прави атрактивен за регулаторни интервенции и засилва мониторинга от страна на различни правоприлагащи органи, в това число органи за защита на потребителските интереси, на личните данни и други.

В контекста на конкурентното право, висока концентрация на пазара от гледна точка на брой конкуренти не означава автоматично по-малко конкуренция или по-ниска ефективност. Когато не е продиктувано от антиконкурентна стратегия, консолидирането на пазарна сила може да служи като средство за достигане на необходимия мащаб на дейността, което от своя страна да доведе до по-големи инвестиции и иновации в полза на потребителите. Крехкият баланс между стремежа за създаване на благоприятна инвестиционна среда и непосредствения интерес на потребителите изисква да се държи

⁴ Проучване на ЕЦБ, достъпно на адрес:

https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb_surveys/space/html/index.bg.html

сметка за това всяка намеса да бъде добре балансирана и съразмерна и да не се допуска свръх правоприлагане в един либерализиран пазар.

През настоящата година Комисията ще проследява с особено внимание този сектор от обществения живот заедно с поведението на участниците в него. В рамките на този мониторинг КЗК ще се придържа към своята компетентност, която е свързана единствено със защитата на конкурентния процес на територията на страната, което от своя страна е мощно средство и за защита на интересите на потребителите на съответните услуги. Независимо че потребителите във всички случаи са ултимативния бенефициент на антитръстовото правоприлагане, осъществявано от Комисията, факторите, които обосновават наличие на нарушение на правилата на ЗЗК, невинаги могат да се ограничат в отношенията между потребителя и доставчика на услугата. Доколкото спецификите в тези отношения могат да служат само като индикатор за такова нарушение, от ключово значение за интервенцията на КЗК е дали съответното поведение би могло да бъде обяснено със съгласуване, координиране или договорен синхрон между независими икономически оператори, или е следствие от нерегламентирани контакти между конкуренти, които са обусловени от антиконкурентна цел. Когато такива индикатори са налице, Комисията няма да се поколебае да се намеси, като упражни законните си правомощия за възстановяване на ефективния конкурентен процес.

➤ Пазар на труда

Споразуменията на пазара труда могат да се изразяват в договорки между работодатели и техни служители, които ограничават възможността на последните да започнат работа при конкурентни работодатели. Те могат и да се проявят чрез клаузи за неконкуриране, при които служителят се задължава да не привлича служители или клиенти на работодателя.

С най-голям потенциал да увредят конкуренцията обаче са споразуменията между работодатели, които се договарят за размера на трудовите възнаграждения на служителите им или взаимно се съгласяват да не привличат или наемат служителите си. В повечето случаи такива договорки нарушават конкуренцията по своята цел и е изключително трудно да бъдат оправдани като водещи до проконкурентни ефекти. Пазарите на труда често са ограничени до територията на страната или дори локално обусловени, което засилва ролята на националните органи по конкуренция и в частност на КЗК при разкриването и установяването на подобен тип практики.

Споразуменията между работодатели на пазара на труда, които засягат свободното прехвърляне на служители, ограничават конкуренцията между работодателите, като пречат на предприятията да набират ефективно работна сила и да се конкурират за служители чрез предлагане на по-конкурентно възнаграждение или условия на труд. Тъй като служителите обикновено не са запознати с тези споразумения, те могат да доведат до увеличаване на разходите им за търсене на нова работа и до намаляване на стимулите за инвестиции в обучение. Не на последно място, тези договорки могат да доведат и до влошаване на качеството на предлаганите стоки или услуги, понижаване на производителността на предприятията, а с това и намаляване на избора и увеличаване на цената на стоките и услугите във вреда на потребителите. С оглед свободата на движение като основен принцип на Вътрешния пазар, такива споразумения могат да оказват влияние и върху търговията между държавите членки.

На следващо място, често в обсега на такива практики попадат висококвалифицирани служители в бързоразвиващи се сектори на икономиката, което допълнително засилва негативния ефект на свързаните пазари, на които се налага съответното ограничение, забавя иновациите и понижава качеството на услугите. Предвид всичко това и с оглед възможността тези споразумения да съпътстват други антиконкурентни практики, които засилват ефекта на подялба на пазари или сегменти,

фиксиране на цени и др., пазарът на труда е сред приоритетите на Комисията за 2025 година.

Приоритети в дейността на Комисията за 2025 година при образуване на производствата по Глава дванадесета от ЗЗК

В дейността си през 2025 г. по прилагане на забраните по глава VII („Забрана за нелоялна конкуренция“) и глава VII „б“ (Нелоялни търговски практики по веригата за доставки на селскостопански и хранителни продукти“) от ЗЗК Комисията определя следните приоритети, като отчита сложната геополитическа обстановка, икономическите и социални условия в страната:

1. Наблюдение на поведението на предприятията във връзка с предлагането и рекламирането на стоки и услуги (особено такива от първа необходимост – хранителни стоки и лекарствени продукти), включително провеждане на промоционални кампании с намаления, които обичайно се използват от търговците за привличане вниманието на потребителите. В тази връзка приоритетно ще се разглеждат искания, касаещи действия на предприятия, свързани с привличането на клиенти по нелоялен начин. При необходимост ще се извършват предварителни проучвания, а при съмнения за поведение в противоречие с добросъвестната търговска практика ще се образуват производства по собствена инициатива на Комисията за извършване на проучване за установяване на недобросъвестни действия на търговците, засягащи отношенията на конкуренция, съответно ощетяващи потребителите.

2. КЗК ще следи действията на купувачите, включително големите – търговски вериги, в отношенията по веригата на доставките на хранителни и селскостопански продукти (СХП), с оглед забраните за нелоялни търговски практики. С оглед възможността за предоставяне на равни условия, защита и разширяване на конкуренцията и на свободната инициатива в стопанската дейност ще се търси взаимодействие с браншовите организации на доставчиците на хранителни и селскостопански продукти относно препятствията и предизвикателствата в отношенията им с купувачите.

Комисията ще продължава сътрудничеството с правоприлагащите органи на държавите членки в областта на НТП за обмяна на опит, най-добри практики, нови тенденции с цел повишаване на защитата на по-слабите икономически участници във веригата за доставка на СХП. В тази връзка продължава и съвместната работата по проекта на Регламент на Европейския парламент и на Съвета за сътрудничество между националните органи, отговарящи за прилагането на Директива (ЕС) 2019/633 относно нелоялните търговски практики, с които се въвеждат процедурни правила за по-ефективно прилагане, координация и сътрудничество между тези органи в случаи на транс-гранични нелоялни търговски практики, обхванати от Директивата. Наличието на такива правила, приложими за всички национални правоприлагащи органи, допринася за правна сигурност в производствата за установяване на нарушения по Директивата.

3. Предвид същественото значение на онлайн търговията, КЗК ще продължава да следи поведението на участниците на пазара на електронната търговия при осъществяване на дейността им, с оглед съблюдаване на лоялната конкуренция и спазване на действащите забрани по глава VII от ЗЗК, особено заблуждаващите реклами като привидни намаления, предоставянето на забранени добавки, нерегламентираното предлагане на продукти.

4. Обект на наблюдение ще бъде поведението на търговци, осъществяващи внос, разпространение и продажба, включително по електронен път, на потенциално опасни за здравето продукти, за които са определени особени правила за продажба на територията на страната или са налични нормативни изисквания или забрани за употребата им от определени категории лица като вейп, бездимни устройства и енергийни напитки.

С приемането на така набелязаните годишни приоритети в дейността на Комисията ще се осигури необходимата прозрачност върху кои икономически сектори и/или типове нарушения КЗК ще фокусира своята дейност през настоящата година. По този начин се създават гаранции за по-голяма правна сигурност и реализиране правото на защита за подателите на искания за образуване на производство по реда на ЗЗК, на които е отказано образуване на база критериите за приоритизиране.